

## สรุปผลการวิจัย อภิปรายและเสนอแนะ

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและนักเรียน และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นกับครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

### สมมุติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นกับครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกแตกต่างกัน และความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น กับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกแตกต่างกัน

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### 1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นจำนวน 10 คน ครูที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นจำนวน 65 คน ซึ่งสุ่มร้อยละ 30 ของจำนวนครูที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ( Simple random sampling ) ครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก 65 คน ซึ่งสุ่มโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย ( Simple random sampling ) ให้เท่ากับกลุ่มตัวอย่างครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น และนักเรียนที่เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น 80 คน ในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการ

คัดเลือก 80 คน โดยวิธีสุ่มแบบมีระบบ ( Systematic sampling )  
รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด คือ แบบสอบถาม แบบสังเกต และ  
แบบสัมภาษณ์

### 2.1 แบบสอบถามครู และนักเรียน

#### 2.1.1 แบบสอบถามครู แยกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูในค่าน

1. วัตถุประสงค์ของการจัดและดำเนินงานกิจกรรม  
สหกรณ์
2. ลักษณะของการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์
3. ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรม  
สหกรณ์
4. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์

#### 2.1.2 แบบสอบถามนักเรียน แยกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นทั่วไป ในการจัด  
กิจกรรมสหกรณ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนในค่าน

1. ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงาน  
กิจกรรมสหกรณ์
2. ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์

2.2 แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

2.3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

เครื่องมือดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของสำนวนภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 ท่าน

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ( Checklist ) นำมาหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

3.2 ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า ( Rating Scale ) นำมาหาค่าเฉลี่ย (  $\bar{X}$  ) หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( S.D. ) และทดสอบค่าที ( t-test ) เสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ( Statistical Package for the Social Science ) ของสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยหาความถี่ นำเสนอแบบบรรยายประกอบการอภิปราย

### 4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเป็น 4 ด้าน คือ

1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร
2. ความคิดเห็นของครู
3. ความคิดเห็นของนักเรียน
4. สภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

### 5. อภิปรายผลการวิจัยและเสนอแนะ

## สรุปผลการวิจัย

## 1. ความคิดเห็นของผู้บริหาร

ความคิดเห็นของผู้บริหาร สรุปได้ 4 ตอน ดังนี้คือ

## ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้บริหาร

จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ใหญ่ มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี มีอายุราชการระหว่าง 21-30 ปี มีตำแหน่งเป็นประธาน และผู้ควบคุมตรวจสอบความก้าวหน้าของกิจกรรมสหกรณ์

## ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

## 2.1 ด้านความร่วมมือที่ได้รับ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ได้รับความร่วมมือจากคณะครูมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียน และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สหกรณ์การเกษตรน้อยที่สุด

## 2.2 ด้านข้อคิดในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนให้ประสบ

ผลสำเร็จ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ให้ประสบผลสำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลทุก ๆ ฝ่าย รองลงมาคือให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์มากที่สุด และต้องระดมความคิดเห็น

## 2.3 ด้านจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมสหกรณ์ควรมุ่งพัฒนาเด็กในด้านการรวมกิจกรรมกับชุมชน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มากที่สุด รองลงมาคือ ฝึกให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

## ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร แยกได้ดังนี้

## 3.1 ด้านการจัดการ

ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า มีปัญหาในเรื่องความ

ยุ่งยากของระบบบัญชี ซึ่งนักเรียนไม่สามารถทำได้ มากที่สุด รองลงมาคือ การจัดซื้อสินค้าที่ต้องใช้ครูซึ่งมีภาระมากอยู่แล้ว และปัญหาหอค่า แม่ค้า บริเวณโรงเรียน

### 3.2 ด้านการให้บริการ

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ เวลาในการให้บริการเนื่องจากเปิดบริการหลังโรงเรียนเลิกไม่ได้ เพราะครูและนักเรียนต้องรีบกลับบ้าน รองลงมาคือสินค้าไม่ถูกใจผู้ซื้อ

### 3.3 ด้านพนักงาน

ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เวลาทำการสอนของครู รองลงมาคือ นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์น้อย

### 3.4 ด้านการเงิน

ผู้บริหารมีความคิดเห็นว่า มีปัญหาเรื่องหุ้นของนักเรียนน้อย เพราะผู้ปกครองยังไม่เข้าใจระบบสหกรณ์ แต่ส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านนี้

### 3.5 ปัญหาอื่น ๆ

ผู้บริหาร 3 ใน 10 มีปัญหาด้านอาคารสถานที่ ที่ไม่ปลอดภัยและคับแคบเกินไป และ 2 ใน 3 มีปัญหาเรื่องโรงเรียนอยู่ห่างไกลตลาดขนส่งสินค้าลำบาก

## ตอนที่ 4 ความต้องการของผู้บริหาร

ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องการให้ศึกษานิเทศก์ตรวจเยี่ยมและให้คำแนะนำและให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแก้ไขระบบบัญชีให้ง่ายพอที่นักเรียนจะทำได้ รองลงมาคือให้เปิดอบรมเรื่องบัญชีและทะเบียนโดยเฉพาะ

### 2. ความคิดเห็นของครู

ความคิดเห็นของครู สรุปลได้เป็น 4 ตอน ดังนี้

#### ตอนที่ 1 สถานภาพของครู

สถานภาพของครูส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี

มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับสหกรณ์ มีระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ 1-3 ปี และส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์

ส่วนสถานภาพของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น กับครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกนั้นส่วนใหญ่จะมีสถานภาพคล้ายกัน ยกเว้น การมีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์ที่จำนวนครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นที่มีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์ และไม่มีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์มีจำนวนใกล้เคียงกัน ในขณะที่ครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์

## ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

### 2.1 ด้านวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ทุกคนควรเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน แต่สภาพที่ปฏิบัติจริงมีคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์เป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ และควรจัดกิจกรรมสหกรณ์เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่ปฏิบัติจริง

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันของครู 2 กลุ่ม คือ ครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ทุกคนควรเป็นผู้กำหนดวัตถุประสงค์ แต่ครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกมีความคิดเห็นว่า ควรเป็นคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน

### 2.2 ด้านลักษณะของการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ ควรเป็นคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพที่ปฏิบัติจริง ส่วนวิธีที่ดีที่สุดในการให้ความรู้เรื่องสหกรณ์แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป คือ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีที่โรงเรียนจัดมากที่สุด ส่วนวิธีที่โรงเรียนจัดรองลงมาคือ การประชุมอบรม เชิญวิทยากรมาบรรยาย

ให้ความรู้เรื่องสหกรณ์

ความคิดเห็นที่แตกต่างกันของครูทั้ง 2 กลุ่ม คือ ครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์คือ คณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ทั้งคนที่ควรเป็น และสภาพที่ปฏิบัติจริง ส่วนครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรเป็นครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ และสภาพที่ปฏิบัติจริง มีครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ และคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบ

### 2.3 ด้านความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

#### 2.3.1 ความคิดเห็นของครูโดยส่วนรวม

ความคิดเห็นของครูโดยส่วนรวมในด้านความร่วมมือที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านีพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่อง สมาชิกอุทิศทุนสินค้าในร้านสหกรณ์ สมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบ สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่กิจกรรมสหกรณ์ สมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่าย ชาวบ้านและร้านค้าใกล้เคียงให้ความร่วมมือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ

ความคิดเห็นของครูโดยส่วนรวมในด้านความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านีพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง สมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบ และสมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่กิจกรรมสหกรณ์

#### 2.3.2 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

ความคิดเห็นของครูในด้านความร่วมมือที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านีพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่อง สมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบ สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่กิจกรรมสหกรณ์ สมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์ ชาวบ้านและร้านค้าใกล้เคียงให้ความร่วมมือและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ

ความคิดเห็นของครูในด้านความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านีพบว่าความคิดเห็นอยู่

ในระดับปานกลางในเรื่องสมาชิกเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมสหกรณ์

### 2.3.3 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของครูในด้านการร่วมมือที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นสมาชิกที่มีจำหน่ายผลงานหรือผลิตภัณฑ์ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ความคิดเห็นของครูในด้านการร่วมมือที่ได้รับคามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง สมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบ และสมาชิกเข้าร่วมประชุมในกิจกรรมสหกรณ์

## 2.4 ด้านประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

### 2.4.1 ความคิดเห็นของครูโดยรวม

ความคิดเห็นของครูโดยรวมในด้านการประโยชน์ที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ความคิดเห็นของครูโดยรวมในด้านการประโยชน์ที่ได้รับคามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง นักเรียนมีความสามารถในการค้าขายและธุรกิจ นักเรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยโดยรู้จักพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้กับกิจกรรมอื่น เช่น กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย

### 2.4.2 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

ความคิดเห็นของครูในด้านการประโยชน์ที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นมีข้อสินค้าคุณภาพดีในราคายุติธรรมที่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ความคิดเห็นของครูในด้านการประโยชน์ที่ได้รับคามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านี้นพบว่าความคิดเห็น

อยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ

#### 2.4.3 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของครูในค่านประโชชน์ที่ควรได้รับโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ความคิดเห็นของครูในค่านประโชชน์ที่ได้รับตามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นมีที่ข้อสินค้าคุณภาพดีในรายค้ายุทธธรรมและ ข้อสินค้าได้สะดวกรวดเร็วไม่ต้องเดินทางไกลที่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

### ตอนที่ 3 ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

#### 3.1 ความคิดเห็นของครูโดยรวม

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

#### 3.2 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้น ปัญหาร้านค้าบริเวณรอบๆโรงเรียนซึ่งมีปัญหาระดับน้อย

#### 3.3 ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางเกือบทุกข้อ ยกเว้นปัญหาเงินทุนหมุนเวียนในกิจกรรมสหกรณ์และความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีปัญหาระดับน้อย

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์คึกกับครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

4.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มในด้านความร่วมมือที่ควรได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นในด้านความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริงไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้พบว่า เรื่องสมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

4.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ทั้งในด้านประโยชน์ที่ควรได้รับและด้านประโยชน์ที่ได้รับตามสภาพจริง

4.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้พบว่า ความคิดเห็นในเรื่องเวลาทำการสอนของครูผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

### 3. ความคิดเห็นของนักเรียน

ความคิดเห็นของนักเรียน สรุปเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพภาพของนักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 10-12 ปี เคยทำหน้าที่กรรมการในกิจกรรมสหกรณ์ และปัจจุบันทำหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ เป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์มาแล้ว 1 ปี และสนใจในกิจกรรมสหกรณ์มาก

สถานภาพของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คล้ายคลึงกัน ยกเว้นหน้าที่ในกิจกรรม สหกรณ์ที่นักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นส่วนใหญ่ ปัจจุบันทำหน้าที่ในกิจกรรม สหกรณ์ ส่วนนักเรียนในโรงเรียนไม่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่ปัจจุบัน ไม่ได้ทำหน้าที่ใน กิจกรรมสหกรณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป ของนักเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่สมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์เพราะเลื่อมใสใน ระบบสหกรณ์ ได้ปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์เป็นประจำ (ทุกสัปดาห์) ได้รับความรู้เรื่องสหกรณ์ จากการปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์มากที่สุด ได้ทราบความเคลื่อนไหวและข่าวสารเกี่ยวกับ กิจกรรมสหกรณ์และมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมสหกรณ์มีผลดี

นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม สหกรณ์สอดคล้องกัน ยกเว้น การปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์ที่นักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรม สหกรณ์ดีเด่น ได้ปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์เป็นประจำ (ทุกสัปดาห์) ส่วนนักเรียนในโรงเรียน ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกได้ปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์เป็นบางครั้ง (แล้วแต่ครูเรียกใช้หรือเป็นเวร)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความร่วมมือในการจัดและดำเนินงาน กิจกรรมสหกรณ์และประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

### 3.1 คำนความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

#### 3.1.1 ความคิดเห็นของนักเรียนโดยส่วนรวม

ความคิดเห็นของนักเรียนในค่านความร่วมมือที่ควรได้รับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากทุกข้อ

ความคิดเห็นของนักเรียนในค่านประโยชน์ที่ได้รับคามสภาพ จริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นสมาชิกที่จำหน่ายผลงานหรือผลผลิตที่ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

### 3.1.2 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ ค.เคม

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานความร่วมมือที่ควรได้รับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากในเรื่อง สมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบ และสมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานความร่วมมือที่ได้รับความสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นสมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์

### 3.1.3 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานความร่วมมือที่ควรได้รับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานความร่วมมือที่ได้รับความสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้น สมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์

## 3.2 คานประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

### 3.2.1 ความคิดเห็นของนักเรียนโดยส่วนรวม

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานประโยชน์ที่ควรได้รับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นในเรื่องรู้จักพึ่งตนเอง ซื่อสัตย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และในเรื่องมีที่ซื้อสินค้าคุณภาพดีในราคายุติธรรมที่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ความคิดเห็นของนักเรียนในคานประโยชน์ที่ได้รับความสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในคานนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

### 3.2.2 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ ดีเด่น

ความคิดเห็นของนักเรียนในค่านประโยชน์ที่ควรได้รับ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นในเรื่องมีที่ซื้อสินค้าคุณภาพดีในราคายุติธรรมที่ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

### 3.2.3 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของนักเรียนในค่านประโยชน์ที่ควรได้รับและในค่านประโยชน์ที่ได้รับตามสภาพจริงโดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ

## ตอนที่ 4 ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

### 4.1 ความคิดเห็นของนักเรียนโดยส่วนรวม

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกข้อ ยกเว้นปัญหาความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้า

### 4.2 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ

### 4.3 ความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในค่านนี้พบว่าความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางในเรื่อง ความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้า ระยะเวลาในการจำหน่ายสินค้า ความสะดวกรวดเร็วในการบริการและโอกาสในการเสนอความคิดเห็นของสมาชิก

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์  
 ที่เด่นกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

5.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับความร่วมมือในการ  
 จัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มในด้านความร่วมมือที่ควร  
 ได้รับไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้านนี้พบว่า  
 ความคิดเห็นในเรื่องสมาชิกอุดหนุนสินค้าในร้านสหกรณ์และสมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่  
 กิจกรรมสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ส่วน  
 ความคิดเห็นในด้านความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริงไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

5.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับประโยชน์ของ  
 การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มในด้านประโยชน์ที่ควรได้รับ  
 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นใน  
 เรื่องมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง และมีที่จำหน่าย  
 ผลงานหรือผลผลิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และในเรื่องมีที่ซื้อสินค้าคุณภาพ  
 ดีในราคายุติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นในด้านประโยชน์  
 ที่ได้รับตามสภาพจริงไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

5.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัด  
 กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับปัญหาในการจัด  
 กิจกรรมสหกรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า  
 ความคิดเห็นในเรื่องความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้าและความสะดวกรวดเร็วใน  
 การบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

#### 4. สภาพการจ้ดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จ้ดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

สภาพการจ้ดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จ้ดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น สรุปลงได้ 4 ด้าน คือ

##### 4.1 สาเหตุและระยะเวลาในการจ้ดกิจกรรมสหกรณ์

โรงเรียนที่จ้ดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นส่วนใหญ่เริ่มจ้ดกิจกรรมสหกรณ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 รองลงมาคือ พ.ศ. 2528 และ 2526 ผู้ที่เริ่มจ้ดเป็นผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู สาเหตุที่จ้ดคือจ้ดตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 รองลงมาจ้ดเพราะต้องการความสะดวกในการซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน

##### 4.2 ลักษณะอาคารสถานที่ที่จ้ดเป็นร้านสหกรณ์

สถานที่ที่จ้ดเป็นร้านสหกรณ์ส่วนใหญ่จะใช้ห้องหนึ่งในอาคารเรียนเป็นที่จ้ดร้านสหกรณ์ รองลงมาคือร้านสหกรณ์จะอยู่ร่วมกับห้องอื่น ๆ เช่น ห้องสมุด โรงอาหาร โดยกันห้องเป็นสัดส่วน ด้านความสะดวกว่าโรงเรียนส่วนใหญ่รักษาความสะอาดร้านสหกรณ์ได้ดี ส่วนด้านความแข็งแรงทนทาน พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ มีร้านสหกรณ์ที่แข็งแรงทนทาน ยกเว้น บางโรงเรียนที่อาคารสร้างด้วยไม้จะมีความแข็งแรงและปลอดภัยน้อยกว่าโรงเรียนที่มีอาคารก่ออิฐ

ด้านการตกแต่งร้านสหกรณ์พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีป้ายแสดงราคาสินค้า ติดกฎ ระเบียบของสหกรณ์ ไปสเตอร์คำขวัญ เชิญชวนให้มาใช้บริการและสมัครเป็นสมาชิก แผนภูมิแสดงภาพและตำแหน่งหน้าที่ของกรรมการกิจกรรมสหกรณ์ แผนบรรยายสรุปกิจกรรมสหกรณ์ที่ผ่านมา

##### 4.3 สินค้าที่จำหน่ายในร้านสหกรณ์

สินค้าที่มีจำหน่ายส่วนใหญ่จะเป็นพวกเครื่องเขียน อาหารแห้ง เช่น ขนม รองลงมาคือ ของใช้ประจำวัน เช่น สบู่ ยาสีฟัน ฯลฯ รองลงมาคือ เครื่องครัว เช่น อาหารกระป๋อง ของใช้ในบ้าน เช่น แก้วน้ำ เลื่อผ้า และ ด้านการกำหนดราคาสินค้า พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดราคาสินค้าต่ำกว่าราคาในท้องตลาด ส่วนด้านหลักฐานในการซื้อสินค้านั้น ส่วนใหญ่จะบันทึกรายการซื้อสินค้าของสมาชิกแต่ละคนลงในสมุดรายชื่อสมาชิก

#### 4.4 การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

ด้านการจัดหาทุน พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีหาทุนโดยการรวมหุ้น ซึ่งบุคคลที่มีสิทธิซื้อหุ้น ได้แก่ คณะครู นักเรียน ภารโรง ผู้ปกครอง และชาวบ้าน โดยตั้งราลาหุ้น ๆ ละ 10 บาท ปัจจุบันมีจำนวนหุ้นและจำนวนเงินเพิ่มขึ้น

ด้านการจัดสรรบุคลากร พบว่า การจัดสรรบุคลากรในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์แยกเป็น 4 ประเภทคือ ตำแหน่งที่ผู้บริหารแต่งตั้ง ตำแหน่งที่สมาชิกเลือกตั้ง ตำแหน่งที่กรรมการเลือกตั้ง และตำแหน่งที่รับจากอาสาสมัคร

การตรวจสอบบัญชี พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จะตรวจสอบบัญชีเมื่อสิ้นปีการศึกษา โดยมีคณะกรรมการศึกษาเป็นประธาน มีคณะครูที่ได้รับการแต่งตั้งและผู้บริหารเป็นผู้ตรวจสอบ รองลงมาคือ ตรวจสอบยอดสินค้าเดือนละครั้ง โดยครู และนักเรียน

ด้านตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ทำหน้าที่ขายสินค้า รองลงมาคือ ทำความสะอาดร้านสหกรณ์

วิธีฝึกอบรมนักเรียนที่เป็นเจ้าหน้าที่นั้น โรงเรียนส่วนใหญ่จะให้นักเรียนหลาย ๆ ระดับชั้นเข้าปฏิบัติงาน โดยมีครูเป็นผู้ดูแลให้คำแนะนำ

ส่วนด้านการประเมินผลโครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ประเมินผลโครงการโดยการประเมินจากรายได้สุทธิเทียบกับปีที่ผ่านมา จากจำนวนหุ้น ความร่วมมือที่ได้รับ

## อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลการวิจัยเป็น 6 ด้านดังนี้คือ

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 สถานภาพของผู้บริหาร
  - 1.2 สถานภาพของครู
  - 1.3 สถานภาพของนักเรียน
2. ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน 4 ด้านคือ
  - 3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 3.2 ลักษณะของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 3.3 ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 3.4 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
4. ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู และนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นกับครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนในด้านต่อไปนี้
  - 5.1 ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 5.2 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
  - 5.3 ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน
6. สภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นเกี่ยวกับ
  - 6.1 สาเหตุ ระยะเวลาในการจัดตั้ง และทุนดำเนินการกิจกรรมสหกรณ์
  - 6.2 ลักษณะอาคารสถานที่สำหรับจัดเป็นร้านสหกรณ์
  - 6.3 สินค้าที่จำหน่ายในร้านสหกรณ์
  - 6.4 การดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

## 1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

### 1.1 สถานภาพของผู้บริหาร

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาสูงสุด ปริญญาตรี และส่วนใหญ่มีอายุราชการตั้งแต่ 21-30 ปี แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ ใฝ่ประสบความสำเร็จนั้น ควรจะมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์มากพอสมควร นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่มีหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ เช่น เป็นประธาน ผู้ควบคุม ตรวจสอบกิจกรรมสหกรณ์ ผู้ให้คำปรึกษา และ รองประธาน แสดงว่าผู้บริหารในโรงเรียน กลุ่มนี้ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์ ซึ่งอาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนในกลุ่มนี้มีความสำเร็จด้านการจัดกิจกรรมสหกรณ์ เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่จะทำให้อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ดังนั้นเมื่อผู้บริหารให้ความสนใจ ดูแลและร่วมรับผิดชอบยอมทำให้กิจกรรมสหกรณ์ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

### 1.2 สถานภาพของครู

ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา เกี่ยวกับสหกรณ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 5) ที่ระบุไว้ว่า ให้จัดสัมมนาครูในโรงเรียน กรรมการศึกษาและนักเรียนโดยใช้คู่มือและ แผนภาพประกอบ จึงควรเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาที่จะต้อง กระตุ้นเตือนให้ผู้บริหารซึ่งได้รับการสัมมนาเรอกับอาเภอมาแล้ว ใ้จัดสัมมนาคณะครู นักเรียนและกรรมการศึกษาให้ทราบหลักการและวิธีการสหกรณ์ตลอดจนวัตถุประสงค์ที่ โรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนขึ้น เพื่อจะได้เข้าใจตรงกันและร่วมมือกันสนับสนุน ส่งเสริมให้กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างไม่หยุดยั้ง

### 1.3 สถานภาพของนักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่ทำหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์และเป็นสมาชิกกิจกรรม สหกรณ์มาแล้วประมาณ 1 ปี ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะทางโรงเรียนเพิ่งจะเริ่มจัดกิจกรรม สหกรณ์ตามหลักการและวิธีการสหกรณ์เมื่อมีคู่มือการจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนกิจกรรม สหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติในปี

พ.ศ. 2528 จึงทำให้นักกิจกรรมสหกรณ์เริ่มมีนักเรียนเข้าร่วมดำเนินงานและสมัครเป็นสมาชิกมากขึ้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่ไม่ได้ทำหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนในกลุ่มนี้ยังจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่ตรงตามหลักการและวิธีการสหกรณ์มากนักคือ อาจมีตำแหน่งต่างๆในกิจกรรมสหกรณ์ยังไม่ครบถ้วน จึงทำให้นักเรียนเข้าไปทำหน้าที่น้อย นอกจากนี้จากการศึกษาสภาพของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกยังพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์ เช่น เคียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนในกลุ่มนี้ไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นในปีการศึกษา 2529

## 2. ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์เพราะเลื่อมใสในระบบสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศารักษ์ พันธุ์รัตน์ (2526 : 67) ที่พบว่าสาเหตุที่นักเรียนและครูในทุกขนาดโรงเรียนสมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์เพราะเลื่อมใสในระบบสหกรณ์ และ วินัย วงศ์ทองดี (2525 : 59-60) ที่พบว่า สมาชิกสมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์โดยความสมัครใจ แสดงว่านักเรียนเข้าใจหลักการของสหกรณ์ที่ว่า "การเป็นสมาชิกสหกรณ์ต้องเป็นด้วยความสมัครใจและเปิดโอกาสให้ทุกคนมาใช้ประโยชน์จากบริการของสหกรณ์ได้โดยไม่นำเอาสิทธิจากทิศทางด้านสังคมการเมือง เชื้อชาติหรือศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง" (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2526 : 8-10) ส่วนสาเหตุรองลงมาก็คือ ได้รับการชักชวนจากเพื่อนและครู แสดงว่านอกจากครูและนักเรียนจะเข้าใจในเรื่องการสมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์แล้ว ยังทำหน้าที่ของสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ที่คืออีกด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรู้จากการปฏิบัติงานในกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน รองลงมาก็คือการเรียนในห้องเรียนวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศารักษ์ พันธุ์รัตน์ (2526 : 68) ที่พบว่านักเรียนและครูในทุกขนาดโรงเรียนได้รับความรู้เรื่องสหกรณ์มากที่สุดจากการปฏิบัติจริงในกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนและอันดับรองลงมาก็คือ จากการเรียนการสอนในห้องเรียน และสอดคล้องกับความคิดเห็นของครูที่ว่า วิธีการที่ดีที่สุดในการให้ความรู้เรื่องสหกรณ์แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไปคือ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพของ สมนึก ลิ้มทอง

(2529 : 1-3) ที่ว่า "ให้ผู้เรียนจะรู้ได้ด้วยการฝึกปฏิบัติจริง" จากการค้นพบดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการที่โรงเรียนได้จัดกิจกรรมสหกรณ์ขึ้นนั้นถึงแม้จะเป็นเวลาเพียงไม่นานนัก แต่ก็มีผลที่ทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสหกรณ์มากกว่าการเรียนในตำราเรียนเพียงอย่างเดียว ดังนั้นโรงเรียนต่างๆจึงควรเร่งปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนของตนโดยให้นักเรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อให้นักเรียนจะได้ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ได้ในชีวิตจริง

ส่วนความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมสหกรณ์มีผลหรือไม่นั้นปรากฏว่านักเรียนทุกคนตอบว่ามีผลดี โดยให้เหตุผลว่า ทำให้สมาชิกและคนทั่วไปรู้เรื่องสหกรณ์ดีขึ้น รองลงมาคือได้รับเงินปันผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่สมัครเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์เป็นด้วยความสมัครใจและเลื่อมใสในระบบสหกรณ์ และเริ่มได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมสหกรณ์ เช่น เข้าไปเป็นกรรมการ ขายของหน้าร้าน ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้รับเงินปันผลเมื่อสิ้นปี ได้ซื้อสินค้าในราคาที่ถูกลงกว่าท้องตลาด และได้รับความรู้จากกิจกรรมสหกรณ์ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการและหลักการสหกรณ์มากยิ่งขึ้น จึงมองเห็นประโยชน์ของสหกรณ์เด่นชัดขึ้น ทั้งประโยชน์ส่วนตัว คือการได้รับความรู้ ซื้อสินค้าราคาถูก ได้รับเงินปันผล และประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปคือ ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ ซึ่งคงจะเป็นที่คาดหมายได้ว่าอนาคตของการสหกรณ์ไทยคงจะประสบความสำเร็จมากขึ้น เมื่อนักเรียนเหล่านี้ได้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน

นอกจากนี้ผู้บริหารยังได้ให้ข้อคิดว่า ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนนั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายและต้องมีการระดมความคิด ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นแนวความคิดที่โรงเรียนทุกโรงควรนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติเพราะ คำว่า "สหกรณ์" หมายถึง "การทำงานร่วมกัน" นอกจากนี้กิจกรรมสหกรณ์ยังเป็นองค์การธุรกิจของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนเช่นเดียวกับหลักประชาธิปไตย แต่สหกรณ์เป็นกิจกรรมของชนกลุ่มเล็กๆ ที่สมัครใจร่วมแรงร่วมใจกันจัดตั้งเป็นองค์การขึ้นมา (อาริยา เมฆาธร 2526: 60) ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ โดยเฉพาะผู้บริหาร ครูและนักเรียน ซึ่งเป็นผู้ดำเนินงานโดยตรงก็ควรจะต้องให้ความร่วมมือและเสนอความคิดเห็นอย่างเต็มที่เต็มความสามารถเพื่อที่กิจกรรมสหกรณ์จะได้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

### 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

#### 3.1 วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ คือคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ และหลักการดำเนินงานสหกรณ์โดยทั่วไป ที่ต้องมีการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นคณะกรรมการ บริหารงานทุกอย่างในสหกรณ์ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 28) ยังระบุ วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไว้ว่า "เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ ความเข้าใจ การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยอาศัยวิธีสหกรณ์" ดังนั้นการดำเนินงานทุกอย่าง ในกิจกรรมสหกรณ์จึงต้องเลือกคณะกรรมการจากสมาชิกเข้าไปบริหารงาน

ส่วนการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมสหกรณ์นั้นปรากฏว่า ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งในค่าน วัตถุประสงค์ที่ควรกำหนดและวัตถุประสงค์ที่โรงเรียน กำหนดขึ้นคือ จัดเพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและทักษะเกี่ยวกับสหกรณ์จากปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาข้อที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 28) และสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหารที่ว่า ควรจัดกิจกรรมสหกรณ์เพื่อมุ่งประโยชน์สำหรับนักเรียนในค่านนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมในชุมชน ฝึกประชาธิปไตย และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วน การจัดเพื่อหารายได้เข้าโรงเรียนนั้นมีครูให้ความคิดเห็นน้อยที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม ทั้งในค่าน ที่ควรกำหนดและค่านที่โรงเรียนไปปฏิบัติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย วงศ์ทองคำ (2525 : 67) ที่พบว่าโรงเรียนมีนโยบายในการจัดกิจกรรมสหกรณ์เพื่อหารายได้เข้า โรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนทุกโรงเรียน ใ้ได้รับคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ จึงทำให้วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

#### 3.2 ลักษณะของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการให้ความรู้ เรื่องสหกรณ์ที่ดีที่สุดคือ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ วิไล ดวงแก้ว (2529 : 18-19) ที่กล่าวว่า "การที่จะพร่ำสอนให้

นักเรียนห้องบ่นยอมไม่ได้ผลเท่าปฏิบัติจริง ดังคำโบราณที่ว่า "สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ สิบมือคลำไม่เท่าลองทำดู" " และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ สมนึก ลิมทอง (2529 : 1-3) ที่ว่า การจะจัดกิจกรรมสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ควรจัดร้านสหกรณ์ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุ โรจนรังสีมันต์ (2525 : 93) ที่พบว่า วิธีการให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิกส่วนใหญ่ใช้วิธีใหม่ส่วนปฏิบัติจริง นอกจากนี้การที่โรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ชั้นยังเป็นห้องปฏิบัติการสหกรณ์ที่บุคคลทั่วไปสามารถเข้ามาศึกษาได้โดยตรงหรือผ่านนักเรียน เพราะโรงเรียนประถมศึกษาแทรกตัวอยู่ทั่วไปทุกหมู่บ้าน

ส่วนวิธีการที่ครูมีความคิดเห็นค่าที่ควรปฏิบัติและค่าที่โรงเรียนไปปฏิบัติ รองลงมาคือ การจัดประชุม อบรม เชิญวิทยากรมาบรรยาย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวิธีจัดประชุม อบรมและบรรยายเป็นวิธีที่ปฏิบัติเป็นประจำในคณะครูและนักเรียน โดยวิทยากรอาจจะเป็นครูหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ในห้องต้นก็ได้ นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าวิธีอื่นๆ อีกด้วยและเป็นวิธีการที่โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสหกรณ์ให้แก่สมาชิกนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่มีอยู่แล้ว ซึ่งในเรื่องนี้ หัซรากรณ พันธ์รัตน์ (2526 : 71) ได้เสนอแนะไว้ว่า เนื่องจากความรู้เรื่องสหกรณ์ของนักเรียนในทุกขนาดโรงเรียนยังมีน้อย คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์จึงควรจัดให้ความรู้เรื่องสหกรณ์ด้วยวิธีอื่นๆควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง เช่น จัดอบรม เชิญวิทยากรมาให้ความรู้

### 3.3 ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่า จำนวนครูและนักเรียนที่ตอบว่าไม่ได้ได้รับความร่วมมือมากที่สุดในเรื่อง สมาชิกนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิราวัลย์ จักรทอง (2523 : 130) ที่พบว่าสมาชิกนำผลงานมาจำหน่ายในร้านสหกรณ์จำนวนน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะครูไม่ชี้แจงให้สมาชิกเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ นอกจากนี้จากการสอบถามครูที่เป็นเจ้าหน้าที่กิจกรรมสหกรณ์พบว่า นักเรียนตั้งราคาผลงานหรือผลผลิตของตนสูงเกินไปทำให้เกินกำลังที่นักเรียนด้วยกันจะซื้อได้ ยกเว้นโรงเรียนที่มีผู้มาเยี่ยมชมกิจกรรมสหกรณ์จึงจะขายผลงานของนักเรียนไต่บ้าง ส่วนผลผลิตของสมาชิกภายนอกโรงเรียนนั้นมักจะมีลักษณะคล้ายๆกัน

จึงทำให้ไม่เป็นที่สนใจหรือต้องการของผู้ซื้อ แต่สินค้าบางประเภทเช่น ขนมแห้ง ซึ่งเป็นที่ต้องการของนักเรียนทุกแห่งกลับพบว่า โรงเรียนรับซื้อจากพ่อค้าภายนอกที่นำมาส่งและให้เปอร์เซ็นต์กับโรงเรียนโดยที่โรงเรียนไม่ต้องรับผิดชอบถ้าสินค้าเหลือ ซึ่งในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรจะเร่งชี้แจงถึงความสำคัญของการนำผลงานหรือผลผลิตมาฝากจำหน่ายในร้านสหกรณ์และให้การสนับสนุนสินค้าของสมาชิกทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเพราะอุดมการณ์ของสหกรณ์ประการหนึ่งคือ การช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถ้าสมาชิกไม่ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันแล้วกิจการสหกรณ์ก็อาจล้มเหลว (ณรงค์ สิ่งประสา 2527 : 22) และกระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 2) ถึงแม้ว่ากิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนจะยังไม่กว้างขวางนักแต่ถ้าสินค้าชนิดที่สมาชิกผลิตขึ้นเองได้โรงเรียนก็ควรจะได้รับมาจำหน่ายก่อนสินค้าของพ่อค้าภายนอก

นอกจากนี้ยังพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในค่านความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริงในเรื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือสอดคล้องกันในระดับน้อย ซึ่งในเรื่องนี้ผู้บริหารส่วนใหญ่ได้ให้เหตุผลว่าโรงเรียนมีคู่มือการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์เป็นแนวปฏิบัติอยู่แล้วและไม่มีปัญหาในการดำเนินงานจึงไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น แต่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนควรจะได้ติดต่อขอเอกสารเกี่ยวกับสหกรณ์มาเพิ่มเติมหรือเชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์แก่สมาชิก หรือขอเยี่ยมชมกิจการสหกรณ์ของหน่วยงานอื่นๆบ้างเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้กับสมาชิกอันเป็นหน้าที่ของกิจกรรมสหกรณ์อยู่แล้ว ซึ่งหลักของสหกรณ์ประการหนึ่งมีว่า "สหกรณ์ทั้งปวงควรจัดให้มีการศึกษาสำหรับสมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์รวมทั้งประชาชนทั่วไปในหลักและวิธีการของสหกรณ์ทั้งทางเศรษฐกิจและประชาธิปไตย" (ไผ่ผั่น ปิ่นประเสริฐ 2525 : 4) ซึ่งโรงเรียนควรจะได้พิจารณาในประเด็นดังกล่าวด้วย

### 3.4 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนค่าน ประโยชน์ที่ควรได้รับในเรื่อง รู้จักหัดตนเอง ซื่อสัตย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่า นักเรียนมองเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนทางค่านจิตใจ ซึ่งประโยชน์ทางค่านจิตใจนี้ วิรุทธ และนวลเพ็ญ วิเชียรโชติ (2527 : 4-10) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมสหกรณ์นั้นมีประโยชน์ทางค่านจิตใจคือ กิจกรรมสหกรณ์จะช่วยให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในระบบสหกรณ์ โดยขั้นแรกก่อน จะมีการรวมตัวกันทุกคนต้องมีความสามัคคีและเมื่อรวมตัวกันทุกคนต้องมีความซื่อสัตย์ แก่ปัญหาาร่วมกัน มีความประหยัด ยุติธรรมและมีความอดทน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ (ม.ป.ป. : 28) ระบุไว้ใน คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาอีกด้วย ส่วนด้านประโยชน์ที่ใคร่ถามสภาพจริงพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูและนักเรียน สอดคล้องกันในระดับมากในเรื่อง สมาชิกซื้อสินค้าได้สะดวกรวดเร็วไม่ต้องเดินทางไกล และสมาชิกที่ซื้อสินค้าคุณภาพดีในราคายุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการสังเกตการจัดกิจกรรม สหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ที่เห็นที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขายสินค้าในราคา ที่ต่ำกว่าท้องตลาด แสดงให้เห็นว่าถึงแม้การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนในปัจจุบันจะ ยังไม่บรรลุประโยชน์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติคาดหวังไว้ (ในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา หน้า 28) ทุกข้อ แต่ในเรื่องดังกล่าวได้บรรลุตามความคาดหวังของครูและนักเรียน จึงเป็นที่คาดหมายได้ว่าในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาคงจะบรรลุ ความความคาดหวังของบุคคลทุกฝ่ายดังที่ สมชัย วุฒิปรีชา (อ้างถึงใน กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : คำนำ) ได้กล่าวไว้ว่า "สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหากกิจกรรมสหกรณ์ได้ดำเนินอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องแล้วในอีก ไม่เกิน 10 ปีข้างหน้า กิจกรรมสหกรณ์จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ"

#### 4. ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ใน ระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ นักเรียนมีครู เป็นหัวหน้าแนะนำและรับผิดชอบกิจกรรมสหกรณ์อยู่แล้วโดยนักเรียน เป็นเพียง ผู้ช่วยจึงทำให้มีปัญหาน้อยในการจัดกิจกรรมสหกรณ์

ส่วนผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในเรื่อง เวลาทำการสอนของครูผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุ โรจนรังสีมันต์ (2525 : 95) และ จานง พันรอบ (2524 : 98) ที่พบว่ากิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีปัญหาในเรื่องชั่วโมงสอนของครูที่มืหน้าที่เกี่ยวข้องในร้านสหกรณ์โรงเรียนและกรรมการบริหารและเจ้าหน้าที่มีงานรับผิดชอบมากเกินไป ส่วนวิธีแก้ไขนั้นผู้บริหารได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรปิดร้านสหกรณ์ก่อนเวลาเช้าเรียนและจัดทำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบัญชีและการเงินให้เรียบร้อยก็จะแก้ปัญหานี้ได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารควรลดชั่วโมงสอนสำหรับครูผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์ลงบ้างและตัวครูเองก็ควรเสียสละเวลาส่วนตัวโดยการนำงานที่ยังค้างอยู่ไปทำที่บ้าน ก็คงจะลดปัญหานี้ลงได้

ส่วนนักเรียนมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาระดับน้อย แต่ในเรื่องความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้าพบว่าปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จานง พันรอบ (2524 : 101) ที่พบว่ามีปัญหาด้านพนักงานขายมีน้อย ไม่สุจริตและปริมาณสินค้าไม่เพียงพอกับความต้องการของสมาชิก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิศราภรณ์ หันธูรัตน์ (2526 : 68) ที่พบว่าการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนมีปัญหาด้านการให้บริการแก่สมาชิก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะเป็นระยะเริ่มแรกของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนและสถานที่ที่จัดเป็นร้านสหกรณ์ยังคับแคบจึงทำให้ขนาดของธุรกิจสหกรณ์เล็กกว่าร้านค้าทั่วไปจึงทำให้ยังไม่เป็นที่ถูกใจนักสำหรับนักเรียน

เกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนต่างๆควรจะมีการปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์รวมทั้งร่วมกันแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น โดยการเชื่อมชมกิจกรรมสหกรณ์ของกันและกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ก็ค้นพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยไปเชื่อมชมกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนอื่นๆเลย ตรงกันข้ามโรงเรียนดังกล่าวกลับได้รับการเชื่อมชมจากโรงเรียนอื่นแต่ก็จะได้รับการเชื่อมชมเฉพาะโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเท่านั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

ซึ่งระบุไว้ว่า "ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกิจกรรมสหกรณ์ของสถานศึกษาต่างๆและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการสหกรณ์ในอันที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน" (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 28) นอกจากนี้หน่วยงานระดับ สปอ. และสพจ. ควรจะจัดให้ศึกษานิเทศก์ออกตรวจเยี่ยมกิจกรรมสหกรณ์บาง เพื่อจะไ้ทราบปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการดำเนินงาน เพื่อจะไ้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนไ้ตรงตามความต้องการ เพราะจากการสอบถามความต้องการของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารมีความต้องการตรงกันที่จะให้ศึกษานิเทศก์มาตรวจเยี่ยมให้กำลังใจในการปฏิบัติงานบางนอกเหนือจากการมาประเมินผลและยังต้องการการช่วยเหลือในด้านต่างๆอีกบางประการ ซึ่งถ้าโรงเรียนไ้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์อยู่เสมอคงจะไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์อีกต่อไป เพราะจากการวิจัยพบว่าจำนวนผู้ตอบว่าไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์มีจำนวนมากพอสมควรทั้งครูและนักเรียน

5. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ที่ไ้กับครูและนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ไ้ได้รับการคัดเลือกเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

#### 5.1 ความร่วมมือในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

ก. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ที่ไ้กับครูในโรงเรียนที่ไม่ไ้ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มในด้านความร่วมมือที่ควรไ้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะตำแหน่งหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ ของครูซึ่งพบว่าจำนวนครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ที่ไ้ก็มีตำแหน่งหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์มากกว่าครูในโรงเรียนที่ไม่ไ้ได้รับการคัดเลือก จึงทำให้ความคาดหวังในด้านความร่วมมือของครูที่เข้าไปมีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์สูงกว่าครูที่ไม่ไ้เข้าไปมีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์

ส่วนความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มในด้านความร่วมมือที่ไ้รับตามสภาพจริง ไม่แตกต่างกันที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความคิดเห็นในเรื่องสมาชิกแสดงความคิดเห็นให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นพบว่าความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เคนอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกยังจัดกิจกรรมสหกรณ์ได้ไม่ถูกใจสมาชิกส่วนมากคือนักเรียน จึงทำให้นักเรียนเสนอความคิดเห็นของตนให้คณะกรรมการดำเนินงานทราบมากกว่าสมาชิกในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เคน

ข. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เคนกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ทั้งด้านความร่วมมือที่ควรได้รับและความร่วมมือที่ได้รับตามสภาพจริง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความคิดเห็นในด้านความร่วมมือที่ควรได้รับในเรื่องสมาชิกอุดหนุนสินค้าในร้านสหกรณ์และ สมาชิกเข้าร่วมประชุมใหญ่กิจกรรมสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เคนไปปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์และมีตำแหน่งในกิจกรรมสหกรณ์มากกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก จึงทำให้มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกได้ดีกว่าและมีความคาดหวังที่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก ซึ่งในเรื่องสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกร้านสหกรณ์นั้น สุกชัย มนัสไพบุลย์ (2515 : 86-87) ได้กล่าวไว้ว่า "สมาชิกจะต้องทำธุรกิจกับร้านสหกรณ์ให้มากที่สุด เมื่อเป็นสมาชิกแล้วต้องร่วมกิจกรรมของร้านคือ ต้องติดตามความเคลื่อนไหว เข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญประจำปี ออกเสียงและเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการ..." ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน

## 5.2 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ก. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เคนกับครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ทั้งด้านประโยชน์ที่ควรได้รับและประโยชน์ที่ได้รับตามสภาพจริงซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนทั้ง

2 กลุ่มเป็นไปในแนวเดียวกัน ยี่สิบคือเป็นแนวทางในการจัดและดำเนินงานเล่มเดียวกัน นอกจากนี้ครูทั้ง 2 กลุ่มยังมีเพศ อายุและระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้ความลึกเห็นไม่แตกต่างกัน

ข. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์เทียบกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มด้านประโยชน์ที่ควรได้รับพบว่า ความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโอกาสที่นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มได้เข้าไปมีตำแหน่งหน้าที่และเข้าไปปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์แตกต่างกันจึงทำให้ความคิดเห็นในด้านที่คาดหวังแตกต่างกัน ส่วนด้านประโยชน์ที่ได้รับตามสภาพจริงนั้นปรากฏว่าความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มไม่แตกต่างกันทุกเรื่อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่มดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์โดยยึดคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นแนวทาง และนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีอายุ เพศ ระดับการศึกษาและระยะเวลาในการเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ ใกล้เคียงกันจึงทำให้ความคิดเห็นในค่านี้นี้ไม่แตกต่างกัน

#### 4. ปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน

ก. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์เทียบกับครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่ในเรื่อง

เวลาทำการสอนของครูผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะครูในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่ไม่มีหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ และเหตุผลนี้อาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้จำนวนครูผู้ตอบว่าไม่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกมีจำนวนมากกว่าครูในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์เกือบทุกเรื่อง

ข. เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์  
ดี เปรียบกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

ความคิดเห็นของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มเกี่ยวกับปัญหาในการจัดกิจกรรม  
สหกรณ์ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แต่ใน  
เรื่องความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้าและเรื่องความสะดวกรวดเร็วในการบริการ  
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะ ครูและนักเรียนในโรงเรียน  
ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกมีตำแหน่ง หน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์น้อยกว่าครูและนักเรียนในโรงเรียน  
ที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เปรียบจึงทำให้ความคิดเห็นในเรื่องความสะดวกรวดเร็วในการบริการ  
แตกต่างกัน นอกจากนี้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมสหกรณ์ของผู้วิจัยในการไปเก็บข้อมูล  
พบว่าโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่วนใหญ่จะจำหน่ายสินค้าเฉพาะประเภท เครื่องเขียน  
และขนมแห่งเท่านั้น ในขณะที่โรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เปรียบจำหน่ายสินค้าหลาย  
ประเภท เช่น เครื่องเขียน อุปกรณ์กีฬา เครื่องแบบนักเรียน ของใช้ในบ้าน ฯลฯ จึง  
อาจจะเป็นสาเหตุให้ความคิดเห็นในเรื่องความเพียงพอของชนิดและปริมาณสินค้าของ  
นักเรียนทั้ง 2 กลุ่มแตกต่างกัน

## 6. สภาพการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดี เปรียบ

### 6.1 สาเหตุ ระยะเวลาในการจัดตั้งและทุนดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มจัดกิจกรรมสหกรณ์ ตั้งแต่  
ปี พ.ศ. 2525- พ.ศ. 2529 ซึ่งโรงเรียนที่จัดตั้งก่อนปี พ.ศ. 2529 อาจจะมีสาเหตุ  
จัดตั้งเพราะต้องการให้มีห้องปฏิบัติการของนักเรียนเพื่อเสริมการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริม  
ประสบการณ์ชีวิต หน่วยสหกรณ์ ส่วนโรงเรียนที่เริ่มจัดในปี พ.ศ. 2529 นั้น อาจจะเป็น  
การจัดเพื่อส่งเข้าประกวดกิจกรรมสหกรณ์ดี เปรียบของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด  
สุพรรณบุรี แต่ถึงอย่างไรก็ตามที่น่ายินดีว่าถึงแม้โรงเรียนบางโรงเรียนจะเริ่มจัดตั้งก็ได้รับ  
ความสำเร็จพอสมควร เพราะเมื่อพิจารณาจากจำนวนทุน และจำนวนเงิน ปรากฏว่า

จำนวนหุ้นเพิ่มขึ้น 2 เท่า ในขณะที่จำนวนเงินเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่า ซึ่งในเรื่องเงินที่ใช้ในกิจกรรมสหกรณ์ อารง อุดมไพจิตรกุล (2527 : 211) กล่าวว่า "การดำเนินธุรกิจสหกรณ์เหมือนกับ การดำเนินธุรกิจอย่างอื่นที่เงินเป็นตัวกำหนดขนาดของธุรกิจและปริมาณบริการที่จะให้แก่สมาชิก" นอกจากนี้ในการจัดตั้งกิจกรรมสหกรณ์ครั้งแรกโรงเรียนส่วนใหญ่ยังได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกในค่านวัสดุอุปกรณ์ เช่น คุ้ โตะ ที่ใช้ในร้านสหกรณ์ และยังได้รับเงินบริจาคจากผู้ปกครอง นอกเหนือจากการรวมหุ้น ทั้งนี้ อาจจะเพราะทางโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมสหกรณ์ก่อนจัดจึงทำให้ผู้ปกครองและบุคคลภายนอกได้ทราบวัตถุประสงค์ และหลักการจนทำให้เกิดความศรัทธาเข้าร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งเป็นการสนองแนวการจัดกิจกรรมสหกรณ์ ของสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติที่ว่า เปิดรับสมาชิกทั่วไปโดยไม่จำกัด โดยแบ่งสมาชิกเป็น 2 ประเภท คือสมาชิกสามัญ ได้แก่แก่นักเรียน และสมาชิกสมทบ ได้แก่ ครู การโรง ประชาชน (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 34)

## 6.2 ค่านลักษณะอาคารสถานที่ที่จัดเป็นร้านสหกรณ์

ผลการวิจัยปรากฏว่า ท่าเลที่ตั้งของโรงเรียนกลุ่มนี้ตั้งที่อยู่ใกล้ตลาด และไกลตลาด อยู่ในย่านชุมชน และไม่ใช่นอกชุมชน รวมทั้งมีร้านค้าอยู่ในบริเวณใกล้ ๆ และไม่มี แสดงว่าสภาพที่ตั้งของที่ทำกิจกรรมสหกรณ์ไม่เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด แต่ด้านการสั่งซื้อสินค้าพบว่า ส่วนใหญ่สั่งซื้อสินค้าได้สะดวก และค่านอาคารสถานที่พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่จะใช้ห้องที่ว่างอยู่เป็นร้านสหกรณ์ หรือรวมกับอาคารอื่น เช่น ห้องสมุด โรงอาหาร ซึ่งก็ไม่มีอุปสรรคหรือปัญหาแต่อย่างใด ยกเว้น อาคารไม้ที่ห้องไม้ค้อยแข็งแรงนักจะมีสินค้าได้ไม่มาก เพราะเสี่ยงต่อการถูกกัดแวง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล จิตต์อำไพ (2526 : 92) ที่พบว่า สถานที่ที่ไม่ใช่สิ่งสำคัญมากนักจะใช้ที่ใดทำก็ทำให้กิจกรรมสหกรณ์ดำรงอยู่ได้

ด้านการตกแต่งร้านสหกรณ์ พบว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้ จะคิดแผนภูมิสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เช่น กฎ ระเบียบ รายชื่อและรูปของเจ้าหน้าที่แผนกต่าง ๆ คำขวัญเชิญชวนให้มาใช้บริการและสมัครเป็นสมาชิก เป็นต้น ซึ่งในประเด็นการตกแต่งร้านสหกรณ์นี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่โรงเรียนควรจัดขึ้น เพราะนอกจากจะเป็นการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และความก้าวหน้าของกิจกรรม

สหกรณ์แล้ว ยังเป็นการชักจูงใจของนักเรียนให้เข้ามาร่วมในกิจกรรมสหกรณ์อีกด้วย แต่ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และน่าจะเป็นแนวความคิดของนักเรียน เช่น เกี่ยวกับการตกแต่งห้องเรียน เพราะกิจกรรมสหกรณ์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อนักเรียนเป็นหลัก

### 6.3 ค่านสินค้าที่จำหน่ายในร้านสหกรณ์

ค่านสินค้าและปริมาณสินค้าที่มีจำหน่าย พบว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้จะขายสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนครบทุกชนิด และสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพของชุมชนในอันนั้น ๆ ซึ่งในเรื่องนี้น่าจะเป็นสาเหตุให้โรงเรียนในกลุ่มนี้ได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอก และสมาชิกภายในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีชนิดและจำนวนสินค้าที่จำเป็นในการครองชีพมาก และการตั้งราคาสินค้าที่ถูกกว่าท้องตลาด อีกทั้งยังได้รับผลประโยชน์จากการปันผลสิ้นปีอีกด้วย ส่วนสินค้าที่เป็นผลงานหรือผลผลิตของสมาชิกนั้น พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลงานหรือผลผลิตของสมาชิกจำหน่าย แต่ผลงานของนักเรียนจะขายได้ยาก เนื่องจากนักเรียนตั้งราคาไว้มาก แต่โรงเรียนที่มีผู้มาตรวจเยี่ยมจะขายได้ และสนใจที่จะนำผลงานของนักเรียนมาจำหน่ายมากขึ้น

ในด้านหลักฐานในการซื้อสินค้าของสมาชิก พบว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้ทุกโรงเรียน จะจกรายการซื้อสินค้าของสมาชิกลงในบัญชีรายชื่อสมาชิก เพื่อสะดวกในการรวมเงินเพื่อปันผล แต่จะมีบางโรงเรียนที่ออกไปเสร็จให้กับผู้ซื้อที่ซื้อสินค้าซึ่งมีราคาตั้งแต่ 10 บาทขึ้นไป ซึ่งก็เป็นการฝึกการค้าขายและสิทธิของผู้ซื้อที่จะเรียกใบเสร็จจากผู้ขายเพื่อเป็นหลักฐานและช่วยรัฐบาลเกี่ยวกับการเก็บภาษีร้านค้าอีกด้วย นับว่าเป็นการฝึกนักเรียนในด้านการค้าจริงชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกจากนี้เพื่อป้องกันปัญหาการซื้อขายที่ยุ่งยาก และสับสน เนื่องจากผู้ซื้อจำนวนมาก บางโรงเรียนจึงใช้วิธีให้สมาชิกซื้อคูปองก่อนแล้วจึงนำไปแลกซื้อสินค้าซึ่งวิธีนี้จะทำให้ระบบการเงินไม่ผิดพลาด หรือเกิดช้นนอยที่สุด เพราะผู้รับเงินคือเจ้าหน้าที่การเงินคนเดียว และยังป้องกันการทุจริตอีกด้วย แต่อาจทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายขายไม่ได้ฝึกการรับและทอนเงิน ซึ่งในเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางโรงเรียนควรจะมีการเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ขายคูปองอยู่เสมอ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกการคิดเลขอย่างทั่วถึง

### 6.4 ด้านการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์

ด้านการจัดสรรบุคลากร พบว่า โรงเรียนในกลุ่มนี้มีการเลือกตั้ง

คณะกรรมการดำเนินงานโดยสมาชิก และเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ โดยคณะกรรมการ ทั้งนี้อาจจะเพราะโรงเรียนในกลุ่มนี้ยึดถือการจัดการจัดการกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นหลัก จึงทำให้แนวทางการจัดหาคณะกรรมการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่ของกิจกรรมสหกรณ์เป็นไปตามคำแนะนำในคู่มือ และเป็นการเริ่มต้นของระบบประชาธิปไตยอีกด้วย ดังที่ สเนท ( Ian Snaith 1984 : 50 ) ได้กล่าวไว้ว่า หลักของการควบคุมแบบประชาธิปไตยในระบบสหกรณ์ที่ทำได้สำเร็จคือ การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการประชุมและการเลือกตั้งคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ แต่ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนจะเลือกตั้งคณะกรรมการที่เป็นนักเรียนชั้นมาก็อาจเป็นเพียงมีชื่ออยู่ในตำแหน่งเท่านั้น เพราะจากการสังเกตและสอบถามนักเรียนพบว่า ตำแหน่งที่สำคัญบางตำแหน่ง เช่น เจ้าหน้าที่บัญชี ทะเบียน นักเรียนมักไม่ได้เป็นผู้ทำ นอกจากนี้จากการศึกษาความรับผิดชอบของนักเรียนพบว่าโรงเรียนในกลุ่มนี้ทุกโรงเรียน มีนักเรียนเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายชาย ส่วนหน้าที่อื่นๆ เช่น เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่บัญชี นายทะเบียน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนกลับเป็นหน้าที่ของครู โดยมีนักเรียนเป็นเพียงผู้ช่วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จานง พันรอบ (2524 : 138) วินัย วงศ์ทองดี (2525 : 60) และจารุ โรจนรังสิมันต์ (2526 : 97) ที่พบว่าผู้ดำเนินการในการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นครู โดยมีนักเรียนเป็นเพียงผู้ช่วย นอกจากนี้ สุรพล จิตต์อำไพ (2526 : 91) ยังพบว่าโรงเรียนที่มีรูปแบบการจัดสหกรณ์ที่เด่นชัด หน้าที่ต่างๆ เช่น หน้าที่ในการรับสมัครและถอนหุ้น การซื้อสินค้า การทำบัญชีเป็นหน้าที่ของครู โดยมีนักเรียนและภารโรงเป็นผู้ช่วย ซึ่งอาจจะ เป็นเพราะครูยังมีความคิดว่า เด็กไม่สามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับ การเงินและตัวเลขที่ยุงซยากได้ และกลัวความผิดพลาดที่จะเกิดตามมา แต่โรงเรียนบางโรงเรียนให้นักเรียนเข้าไปดำเนินการเองโดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ซึ่งปรากฏว่านักเรียนสามารถทำได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ จารุ โรจนรังสิมันต์ (2525 : 97) ที่ว่า ทางโรงเรียนน่าจะจัดรูปแบบกิจกรรมสหกรณ์โดยมีองค์ประกอบเป็นนักเรียนทั้งหมด โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาและนวลฉวี แสงชัย (2526 : 51) ที่ได้เสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของร้านค้ากิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนด้วย โดยให้มีคณะกรรมการนักเรียนในทุกตำแหน่งเช่นเดียวกับคณะกรรมการครู การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในสถานศึกษาควรจะเป็นกิจกรรมของนักเรียน นักศึกษาและนิสิตมากกว่าที่จะเป็นกิจกรรมของครู อาจารย์หรือบุคคลอื่นๆ ของสถานศึกษาเพราะกิจกรรมสหกรณ์เป็นกิจกรรมร่วมหลักสูตร ซึ่งถ้าพิจารณา

ถึงความหมายของหลักสูตรใหม่แล้ว หลักสูตรหมายถึง กิจกรรมทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อมุ่งต่อความสำเร็จของนักเรียน (กรมส่งเสริมสหกรณ์ 2529 : 9)

ด้านการประเมินผลโครงการนั้นปรากฏว่าโรงเรียนใช้วิธีประเมินผลโครงการ 3 ด้านคือส่วนใหญ่ประเมินด้านผลประโยชน์ต่อกิจกรรมสหกรณ์โดยตรง ได้แก่รายได้สุทธิ จำนวนทุน ความร่วมมือที่ได้รับจากภายในและภายนอกโรงเรียน และด้านผลประโยชน์ต่อนักเรียนคือ ความรู้ที่นักเรียนได้รับ ลักษณะนิสัย ความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการประเมินผลโครงการที่สอดคล้องกับคำแนะนำในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา แต่ควรเน้นด้านผลประโยชน์ต่อนักเรียนให้มากกว่านี้และในด้านวิธีการประเมินนั้นส่วนใหญ่จะใช้การสังเกตอย่างเดียว ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าน่าจะใช้วิธีการอื่นๆ ประกอบด้วยเช่น การส่งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลหลายๆด้านมาสรุปประเมินและยังจะได้ออกคิด ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์เพิ่มเติมอีกด้วย ซึ่งในเรื่องวิธีการประเมินนี้ได้ระบุไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาว่า การประเมินผลโครงการกิจกรรมสหกรณ์ควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีเช่น อาจใช้การส่งแบบสอบถาม ใช้วิธีสังเกตการทำงานหรือการสัมภาษณ์ รวมทั้งต้องประเมินจากคนหลายกลุ่มเช่น ขอข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในโครงการ จากนักเรียน และจากคนในชุมชน เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ ม.ป.ป. : 31) นอกจากนี้ สมนึก ลิมทอง (2529 : 3) ยังเสนอแนะไว้ว่า การจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพควรมีการวัดผลหลายๆ ด้านคือ การสังเกต การตรวจผลงาน และการใช้ข้อทดสอบ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารระดับสูงควรจะได้เยี่ยมชมและตรวจสอบกิจกรรมสหกรณ์อยู่เสมอเพื่อจะได้รับทราบปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรมสหกรณ์และให้คำแนะนำที่ถูกต้องต่อไป

## สรุป

จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า บุคลากรในโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ตลอดจนวิธีดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ที่สอดคล้องกับแนวการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนในด้านความร่วมมือที่โรงเรียนได้รับนั้นปรากฏว่า กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนมากที่สุด และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องน้อย เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็นการเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้องนัก ด้านประโยชน์ในการจัดกิจกรรมสหกรณ์นั้นพบว่า บุคลากรมองเห็นประโยชน์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในทุก ๆ เรื่องในระดั้มาก ยกเว้นเรื่องสมาชิกที่มีจำหน่ายผลงานหรือผลผลิตที่บุคลากรส่วนใหญ่ยังมองไม่เห็นประโยชน์มากนักทั้ง ๆ ที่เป็นการปลูกฝังความคิดในเรื่องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปใช้ได้เมื่อนักเรียนออกไปเป็นนักสหกรณ์ ส่วนด้านปัญหาในการจัดกิจกรรมสหกรณ์นั้นพบว่า กิจกรรมสหกรณ์มีปัญหาเกี่ยวกับเวลา ทำการสอนของครูผู้รับผิดชอบในกิจกรรมสหกรณ์ ปัญหาเรื่องการทำบัญชี เรื่องธุรกิจสหกรณ์ และสินค้าไม่ถูกใจผู้ซื้อ

ถึงแม้ว่าโรงเรียนต่าง ๆ จะพยายามดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ให้สอดคล้องกับคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนประถมศึกษา แต่โรงเรียนดังกล่าวก็ยังคำนึงถึงความก้าวหน้าด้านการเงินเป็นหลัก โดยลืมนึกถึงจุดประสงค์ที่ว่า ให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในระบบสหกรณ์จากการปฏิบัติจริง ทำให้กิจกรรมสหกรณ์เป็นกิจกรรมที่ครูดำเนินการเสียส่วนใหญ่ โดยมีนักเรียนเป็นเพียงผู้ช่วยซึ่งในเรื่องนี้ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารการศึกษาควรจะได้ชี้แจงให้ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจในการทำงานของโรงเรียนต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ากิจกรรมสหกรณ์คงจะเป็นกิจกรรมของนักเรียนอย่างเต็มรูปแบบโดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาได้ในไม่ช้า

### ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น

1. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมสหกรณ์ให้มากที่สุด โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา
2. ผู้บริหารควรรหาโอกาสพาคณะครู และนักเรียนเยี่ยมชมกิจกรรมสหกรณ์ของโรงเรียนอื่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบ้าง
3. ควรปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนอยู่เสมอ ถึงแม้จะไม่ได้ส่งเข้าประกวดในปีต่อไป

### ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือก

1. ควรศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมสหกรณ์จากโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ต่อไป
2. ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าร่วมดำเนินงานในกิจกรรมสหกรณ์ให้มากที่สุด เพราะจากการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีหน้าที่ในกิจกรรมสหกรณ์ และไปปฏิบัติงานในร้านสหกรณ์เป็นบางครั้งเท่านั้น
3. ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมสหกรณ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้บุคคลภายนอกจะได้ให้การสนับสนุนอีกทางหนึ่ง และ เป็นการเผยแพร่ความรู้ไปสู่ชุมชนด้วย
4. ควรปรับปรุงกิจกรรมสหกรณ์ให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ถึงแม้จะไม่ได้ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น เพราะจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ไม่ใช่เพื่อส่งเข้าประกวดแต่เป็นการจัดเพื่อส่งเสริมความรู้ให้กับนักเรียนและชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชาติสืบไป

### ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ควรสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับสหกรณ์ในทุกวิชาและทุกครั้งที่มีโอกาส
2. ควรพานักเรียนไปเรียนในร้านสหกรณ์ในช่วงเวลาว่าง เพื่อเป็นการฝึกปฏิบัติ เพราะนักเรียนอาจได้ทำหน้าที่ไม่ทั่วถึงทุกคน
3. ควรสอนเน้นในเรื่องบัญชี ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากสำหรับนักเรียน แต่ถ้าได้เรียนมาบ้างในห้องเรียนก็คงจะทำให้ให้นักเรียนเข้าใจได้ง่ายขึ้น

### ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร ระดับ สปอ. และ สปจ.

1. ควรให้การสนับสนุนโดยการตรวจเยี่ยมกิจกรรมสหกรณ์ เพื่อจะได้

เป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู และนักเรียน

2. ควรจัดให้มีการประชุมอบรมให้ความรู้ แก่ครูโดยตรงนอกเหนือจากการศึกษาค้นคว้าเองจากคู่มือ
3. ควรติดต่อขอเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ เช่น สันนิบาตสหกรณ์มาไว้ทางโรงเรียน เพื่อนักเรียน และครู รวมทั้งบุคคลที่สนใจ จะได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม
4. ศึกษาวิเคราะห์แล้วควรออกไปตรวจเยี่ยม สอบถามปัญหาความต้องการของโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อจะได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือได้ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังเป็นการกระตุ้นการทำงานให้ดำเนินต่อไปอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์

1. ควรให้การช่วยเหลือด้านวิชาการ เอกสาร และสถานที่ โดยการอนุญาตหรือชักชวนให้ทางโรงเรียนเข้ามาติดต่อกับหน่วยงาน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างยุวสหกรณ์อีกทางหนึ่งด้วย
2. ควรสนับสนุนให้มีสหกรณ์ขึ้นในหมู่บ้าน เพื่อจะได้เชื่อมโยง และสัมพันธ์กับกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้านสหกรณ์ให้กับชุมชน และเด็กไปพร้อมๆกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียนทั้งโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก และไม่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่น โดยการสังเกต และการสัมภาษณ์
2. ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมสหกรณ์ดีเด่นของโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนต่างๆ ได้ศึกษา
3. ควรได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครอง และประชาชน เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน